

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dingsdags, Donderdags en Zaturdags. Het abonnement voor 3 maanden is f. 3,00; voor de buitensteden f. 3,50; franco door het geheele Rijk. Brieven, Gelden, enz. franco te adresseren aan het Bureau der Courant.

ZATURDAG, 26 SEPTEMBER.

Advertentien van acht regels en daar beneden worden tegen f. 1,75 geplaatst; meer dan acht regels tegen 20 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents vergoed betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 25 September.

Er is zeker geen ongelukkiger land in Europa, dan Ierland. Het is niet mogelijk een stap te doen op den bodem van dat groene eiland, of eene bladzijde te openen in zijne geschiedenis, zonder die met bloed bevlakt te zien.

Armen, zoo als geen ander volk arm is, geketend aan, en door een naburig volk, dat bij den godsdiensthaat voedsel en goudhonger, dat zijn hart verstaalt, ligt liet daar uitgehongerd, magteloos naar ziel en lichaam, en steekt de hand uit, om een stuk brood, dat het met eene karige hand wordt toebedeeld. Het is de vrucht der beschaving, gelijk die de hervorming in Engeland heeft ontwikkeld.

Getrouw aan zijn geloof, en daarop ook aan zijne vorsten, werd Ierland het slagveld, waarop de revolutie die het gevolg waren der hervorming, het koningschap bestreden. Ierland was aldus dubbel gehaat in de oogen van dat Engeland, dat den vorsten slaafsch ten dienste stond, wanneer deze de hand sloegen aan den eigendom, en verkrachtend de grondslagen der maatschappij, willekeurig aan de rijksgroten en hun, die knielden voor de aischen van een godvergeten monarch, de goederen uitdeelden, welke zij aan anderen hadden ontfongen, maar tevens het koningschap met voeten trad, den troon in een schavot herschiep, en het kapbil van den heul bezigde, om zijnen vorst te onthalzen, als deze niet tegelijk hunne godsdienstige driften met die van hun eigenbaat streelde. Ierland was de vloek der puriteinen; en werd daarom ten prooi geworpen aan hen, wier gewetenlooze hebzucht de ingewanden versteend had.

Het werd gesplinterd, uitgemergeld gedurende een tweetal eeuwen door een beschaafd en vrijzinnig volk, dat op het tooneel der wereld, het eerste onder alle natien, den constitutionneelen regeringsvorm had aangenomen.

Onophoudelijk vervolgd om der geloofs wille, en daarbij tot op het hofd uitgeschud, kende de Ier noch rust, noch welvaren, en verschool zich in zijn eigen land, op den grond zijner vaders, door hun zweet en door hun bloed vruchtbaar gemaakt, gelijk een slaaf de zweep van zijn onmeteloogenden meester ontvlugt.

Europa zag dat aan en zweeg. Maar ook Engeland wierp daarover een slinger, die toenmaals moeilijk volkomen was op te ligten. Dan bij het wegvallen der slagboomen, sie de volken van elkander scheiden; moest het vernielingswerk der Engelschen in Ierland, in zijne gansche naaktheid, onder de oogen van het beschaafde Europa worden gebragt, om te worden veraschuwwd. Het vernam alzoo, dat middelerwijl de philantropie van Engeland Europa in beweging bragt, om het lot der slaven te verbeteren, datzelfde Engeland een gedeelte van zijn land gebukt hield onder eene roede, die niet enkele lieden, maar eene gansche bevolking van millioenen zielen, systematisch erger dan slaven mishandelde.

De sympathien werden levendig, en toen Engeland meende den laatsten slag aan Ierland te geven, met de vernietiging van zijn parlement door goud te koopen, gaf het juist gelegenheid tot het begin van eene oppositie, die wij nu over gansch Ierland zien verspreid. Engeland plukt nu de vruchten van zijne veeljarige

tyranny; het wordt gestraft door datgene, waardoor het gezondigd heeft.

Een volk van acht millioen zielen, op een schier-eiland zaamgehoopt, gegriefd in al wat het dierbaar is, omdat zijn politiek bestaan gefnuikt, zijn maatschappelijk welvaren verwetst, zijn geloof gekoond is, moet een kanker zijn, die aan het hart knaagt van Engeland. Ierland hangt boven Engeland, als het zwaard van Damokles.

De oppositie van een geheel volk, stelselmatig geordend, gehoorzaamend de wenken van één man, die het bedwingt binnen de palen der wettelijkheid, heeft eene dreigende kracht, die ieder staatsman den weg verspert, als hij zich wil bewegen. Bij binnen- en buitenlandsche rust is de cenparige houding van zulk een volk een onvermijdelijke hinderpaal bij elken maatregel, die het gouvernement nemen wil. Geen wonder dan ook, dat de meeste ministerien daarop schipbreuk lijdten, en dat zelfs Sir Robert Peel, die eene maatschappelijke hervorming, door de wijziging der graanwet, wist door te drijven, zijn invloed tegen de Iersche zaak verbrijzeld zag.

Dan daarbij blijft het niet. Engeland voedt in zijnen boezem een niet onaanzienlijk getal van radicalen, die reeds meermalen de hand hebben geboden aan Ierland. O'Connell heeft geweigerd die hand aan te nemen. Er bestaat dus voor het oogenblik geen gevaar, dat de Ieren met de radicalen zullen zamenspannen, om de bestaande orde van zaken omver te werpen. En toch, dreigt niet het jeugdige Ierland dien weg in te gaan? En al mogte het zich daarvan nu onthouden; indien O'Connell aan de Ieren mogt ontvallen — en is dit niet ieder dag te vreezen? — als dan de band zal zijn verbroken, die nu de Ieren in éene oppositie verbindt, als de hand zal zijn verdord, die nu hunne driften boeit aan de wapenen der wettelijkheid, wie zal dan borg spreken, dat de zoo lang bedwongene verontwaardiging, aangemoedigd door het geld en de inblazingen van Engeland's vijanden, niet onstuimig zal opwellen, om zich te vereenigen met het radicalismus? Zeker niemand.

Maar gehomen ook, dat zulks, zoo wij hopen, nooit plaats hebbe; indien de radicalen op Engelschen grond een weinig meer veld winnen, indien zij zoo veel in invloed mogen stijgen, dat het Engelsch gouvernement, verzwakt, iederden dag te strijden heeft tegen de verderfelijke beginselen, welke zij vooruitzetten; wat zal het dan met Ierland aanvangen? Zal dan Ierland niet onmiddellijk van de gelegenheid gebruik maken, om zich zelve regt te verschaffen? En wat zijn er de gevolgen van, als een volk, na eeuwen lange verdrukking, de gelegenheid vindt, om als één man op te staan, tot invoering niet slechts van politieke, maar vooral van maatschappelijke hervormingen? Zijn die te berekenen?

En als Engeland eens ingewikkeld wordt in eenen Europeschen oorlog; waarbij het de inspanning van al zijne krachten noodig heeft; hoe gevaarlijk een buur is dan wederom niet dat ongelukkige Ierland! Zal dat niet eene andere gelegenheid zijn, om te beproeven zich met geweld te geven, wat het zich noodig acht? Zal dan eene beroering in Ierland niet tevens de magt van Engeland fnuiken, en het blootstellen aan nederlagen, welker gevolgen evenzeer onberekenbaar kunnen zijn?

De toestand van Ierland, zoo als dien Engeland mede-

doogenloos gevormd heeft, is voor dat rijk allergevaarlijkst. Hij beneemt ook de rust van elken staatsman, die het roer in handen heeft. Het is voor hem eene ware pijnbank, die hem dag en nacht kwelt; omdat hij ziet, dat hervormingen in Ierland noodzakelijk zijn, om het te bevredigen en broederlijk aan Engeland te verbinden, en hij daarin onoverkomelijke hinderpalen ontmoet in Engeland zelve.

Ierland namelijk heeft minder behoefte aan staatkundige hervorming, dan aan maatschappelijke; en als de Ieren aandringen op gene, dan is het, om door haar tot deze te komen. Nu, eene maatschappelijke hervorming in Ierland brengt eene dergelijke in Engeland aan, maar juist in eene omgekeerde verhouding. Het heeft zich gedurende twee eeuwen gevoed en verrijkt met het zweet en bloed der Ieren; op die rampzalige verhouding van Ierland tot Engeland heeft zich de maatschappij in Engeland langzamerhand gevestigd. Raak derhalve die van Ierland aan, om ze te verbeteren, gij zult die van Engeland schokken, dat zij gevaar loopt te vallen.

Ziedaar, waar de knoop zit, welke elk ministerie in Engeland zoekt op te lossen, zonder die oplossing te vinden. De tijd moet hier alles doen. Maar de vraag is, of de gebeurtenissen zulks aan den tijd zullen overlaten, en niet vroeg of laat gewelddadig dien knoop zullen doorhakken, door eene gansche omkeering van beginselen, zaken en personen?

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

AMSTERDAM, 25 September.

De berigten uit Java zijn zeer gewichtig. Het besluit van den 5 Mei is den Katholijken zeer welkom geweest. Zij hebben het vernomen met eene blijdschap, die ieder zal begrijpen, welke eerbied heeft voor ware godsdienstige gevoelens. De gouverneur-generaal heeft het openbaar gemaakt te gelijk met de daaruit voortvloeiende maatregelen. De gesuspendeerden zijn onmiddellijk uit hunne betrekking ontslagen, en naar Batavia ontboden, om zich ter beschikking van den gouverneur-generaal te stellen. De katholijken van Java hebben daarin terecht gezien een begin van herstel. Meer dan ooit is hun verlangen en hunne hoop verlevendigd geworden, om Mgr. Grooff met zijn medearbeiders in hun midden te zien terugkeeren. Zij verwachten het.

Onze lezers zullen met genoegen vernemen, dat onze land- en zee-magt in den Oost een vernieuwd bewijs van dapperheid en beleid heeft gegeven, waarvan men regt heeft, goede uitkomsten te verwachten. Eene expeditie tegen Bali was noodzakelijk. Neerlands beleedigde vlag en de geschondene tractaten eischten voldoening. 30000 Balinezen stonden tegenover 2000 man onzer troepen. Zij werden verslagen, hunne hoofdsteden ingenomen en hunne aanvoerders in het gebergte gejaagd. Zij zijn daaruit teruggekomen, om zich te onderwerpen, en den vrede aan te nemen, die de overwinnaar hun zal voorschrijven. Het vaderland heeft daarbij verliezen ondergaan, die elk zal betreuren. Maar zij zijn betrekkelijk gering, niet slechts in verhouding der Balinezen, maar vooral ook met de uitkomsten. Want de rust van Java zal meer verzekerd zijn, en de handel bevoordeeld. Dank zij den moed onzer troepen.

De Kamper Courant zegt: «een partienier berigt uit het vorstelijk 's Gravenhage spreekt van een te kort in 's rijks schatkist van acht à vijftien millioenen. Alzoo zoude de voorspelling van den edelen van Rechteren, dat men 1850 niet zoude halen zonder nieuwe te korten, reeds vroeg bevestigd worden.»

Ook wij hebben gehoord, dat er dit jaar een aanzien-

lijk te kort zoude zijn. Maar het zijn geruchten, waarvoor wij niet instaan.

Men schrijft uit Silezië, dat de Koning der Nederlanden sinds den 4 dezer in zijne heerlijkheid van Heinrichau verblijft, op een uur afstand van Münsterberg, waar men ter zijner eere een landelijk feest heeft gegeven, waarover Z. M. zeer tevreden scheen. Z. M. heeft een uitstap gedaan naar het kasteel van Camenz, dat voor een der schoonste van Duitschland doorgaat. Den 14 heeft de Koning de schoone heerlijkheid Muskau bezocht. De ligging daarvan is schilderachtig. De Koning is van hier vertrokken, om zich naar Ermsandorf te begeven, van waar Z. M. naar zijne staten zal terugkeeren.

Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden is met Prins Alexander den 16 dezer te Milaan aangekomen. Zij heeft haren intrek genomen in het hôtel Reichmann.

GRAVENHAGE, 24 Septemb. Heden heeft het gerechtshof van Zuid-Holland een aanvang gemaakt met het verhoor der getuigen in de zaak van de beschuldigen, wegens de in September 1845 alhier en te Delft voorgevallene ongeregeldeheden betreffende de eetwaren.

S BOSCH, 25 Sept. Heden morgen ten 1 ure, had alhier in eene plegtige zitting van het provinciaal gerechtshof de installatie plaats van den heer en Mr. Strens. De president opende deze plegtige zitting met eene korte toespraak. De fungerende procureur-generaal requireerde, dat het besluit van Z. M. en de eedsaflegging zouden worden voorgelezen, en eene commissie uit gezegd hof zoude worden belast om den nieuw benoemden procureur-generaal de gerechtsaal in te leiden. Daarna hield de advocaat-generaal eene toepassende aanspraak, waarop de president van het hof verklaarde, dat de heer Strens als procureur-generaal was geïnstalleerd, die dan ook onder de leden van dit hof zitting nam en met kernachtige woorden de toespraken van den heer president en advocaat-generaal beantwoordde.

OVERLAND-POST.

BATAVIA, 11 Julij. Door den Gouverneur-Generaal is ontvangen eene missive des Ministers van Koloniën, dd. 9 Mei jl., strekkende ten geleide van 's Konings besluit van 5 Mei 1846, bij hetwelk ingetrokken wordt, dat gedeelte der koninklijke besluiten van 4 Febr. 1832 en 8 Febr. 1837, waarbij de bestaande bepalingen omtrent de uitzending van Christen geestelijken voor de dienst in Ned.-Indië, wordt toegepast op de R. C. geestelijken A. Grube, H. J. Cartenstadt en J. A. van Dijk. Z. Exc. heeft ten gevolge daarvan bij besluit van 18 Julij bepaald:

1°. Van de ontvangst dezer missive te houden aantekening; en 's Konings besluit te brengen ter kennis der betrokkenen, gelijk geschiedt bij deze:

Wordende alzoo door het onderwerpelijk besluit ingetrokken de koloniale benoemingen, krachten welke zij, als sequela der koninklijke aanstellingen, vervat in Hoogstd. besluiten van 4 Februarij 1832, n°. 98, en 8 Febr. 1837, n°. 3, geestelijke functien uitoefenen; en dien ten gevolge van stonde aan buiten verdere werking gesteld art. 4 van het besluit van 19 Jan. 1846, Lett. A, bij hetwelk met het doel, om voor te komen eene algeheele staking van de openbare uitoefening der Rooms-Katholieke Eeredienst, aan de bovengenoemde geestelijken de tijdelijke waarneming der herderlijke belangen van de Rooms-Katholieke gemeenten te Samarang, Batavia en Soerabaja opgedragen was.

2°. De voornoemde geestelijken aan te schrijven, om de kerkelijke goederen, gelden en geschriften over te geven aan de Rooms-Katholieke kerk- en ambesturen op bovengenoemde plaats, aan wie, in overleg met de hoofden van plaatselijk bestuur, de bewaring dier goederen en de zorg voor de kerkgebouwen opgedragen worden.

3°. Dezelfde geestelijken uit te noodigen, om zich, voor zoo verre zij buiten Batavia gevestigd zijn, na regeling en afdoening hunner zaken, ten spoedigste te begeven naar Batavia, ten einde aldaar de verdere beschikkingen van den Minister van Staat, Gouverneur-Generaal, ten hunnen aanzien, te vernemen; wordende aan hen ten dien einde verleend vrije overtocht derwaarts, waarvoor hun, voor zoo veel nodig, wordt toegestaan het kosteloos gebruik van 's gouvernements postpaarden.

Herhaalde beledigingen, in de wateren van Bali aan de Nederlandsche vlag aangedaan, en laatstelijk de miskenning door den Radja van Beliling van de tusschen hem en het Nederlandsche gouvernement bestaande overeenkomsten, hebben aan den Minister van Staat, Gouverneur-Generaal, aanleiding gegeven, om te bepalen, dat eene expeditie tegen dezen vorst zou worden gerigt, en aan den daartoe benoemden Kommissaris J. F. T. Mayor op te dragen, om met die expeditie aan dien vorst over te brengen een manifest, bevattende het ultimatum van het gouvernement, met den bepaalden last, om, wanneer

niet tijdig of geen voldoende antwoord gegeven werd, onmiddellijk tot vijandelijkheden over te gaan.

De Minister van Staat, Gouverneur-Generaal, gaf daarom last, dat een gedeelte der land- en zeemagt naar Bali zou worden gezonden, ten einde met de wapenen de volvoering en de waarborgen te vorderen en te erlangen, welke langs den weg van onderhandelingen niet kunnen verkregen worden.

Echter, alvorens van die wapenen gebruik te maken, moest nog eene laatste gelegenheid aangeboden worden om de vriendschap en de gunst van den Gouverneur-Generaal te herwinnen, namelijk, de aanneming van daarbij gestelde voorwaarden. Zoo deze voorwaarden niet binnen 3 maal 24 uren aangenomen worden, zou de aanval op zijne staten onmiddellijk plaats vinden.

Uit een rapport van den luitenant-kolonel kommandant van de landmagt bij de Balische expeditie, G. Bakker, van 26 Junij 1846, gerigt aan Z. Exc. den luitenant-generaal kommandant van het Indische leger, bleek, dat dit manifest onder parlementaire vlag te Beliling aan den wal is gebragt en ontvangen, doch dat zulks alleen geleid heeft tot eene aanvraag om uitstel van antwoord gedurende tien dagen, aan welk verzoek de gouvernements-kommissaris vermeende niet te moeten toegeven, zoodat de aanvang der vijandelijkheden op den 28 Junij werd verwacht.

Op den 2 Julij is door den Schout bij Nacht, kommandant van Zr. Ms. zeemagt in Oost-Indië en inspecteur der marine, te Soerabaja de heugelijke tijding aangebragt, dat, na vruchteloze onderhandelingen, de landing heeft plaats gevonden en de vijandelijke sterkten te Beliling zijn vermeersterd, zoo als getuigen de zegteekenen, welke ZHedG. den Minister van Staat, Gouverneur-Generaal, aanbod.

De rapporten vermelden het welslagen der landing onzer troepen, ten oosten van de Kampong Beliling, op den morgen van den 28sten Junij; en gevolgd, na eenen hevigen tegenstand, van het nemen der Kampong; terwijl de troepen den volgenden dag zijn voortgerukt tot Singa Radja, verblijf van den Vorst van Beliling, welke plaats zonder tegenstand van belang is ingenomen en in de asch gelegd; en waarna dien dag nog onze troepen zich voor Beliling hebben opgeslagen.

Men leest in de *Singapore Free Press* betreffende de expeditie tegen Bali. Particuliere berigten zeggen dat het verlies der Hollanders grooter is, dan de opgave in het officiele verslag; daar eenigen dit verlies zelfs op 150 gesneuvelden en gewonden begrooten. (Een bij ons ontvangen brief stelt het getal dooden op 18, waarvan 11 bij de marine, en 40 gekwetsten.) Het verlies der Balinezen wordt op omstreeks 400 geschat. De radjahs van Beliling en Karang-Assen namen, na hunne nederlaag, de vlugt naar de bergen en weigerden uit dezelve te voorschijn te treden, ten einde de voorwaarden van vrede te bepalen, hetwelk den Hollandschen parlementair in verlegenheid bragt. Uit deze werd hij gered door Mr. King, een Engelsch koopman, die Shabandar is van Ampanan in Lombok, en die, op begeerte van de Radjahs van Salaparang of Lombok, de expeditie begeleid had. Mr. King, alhoewel een voorwerp van persoonlijken afkeer zijnde voor de Balinesche Radjahs wegens zijne betrekking tot Lombok, nam vrijwillig de taak op zich, om hen van 'de bergen te doen afdalen. Hij ging alleen en ongewapend en door zijne behendigheid gelukte het hem de Radjahs over te halen, om naar de kust te komen, en hunne goedkeuring teschénken aan de voorwaarden van capitulatie, welke aan den oorlog een einde maakte. Voor deze gewigtige dienst, en wegens zijn gedrag in het algemeen, heeft de Heer King de hoogste goedkeuring van den gouverneur-generaal weggedragen, en van Z. Exc. eenen brief van dankbetuiging ontvangen."

JAVA, 20 Julij. De tijdingen der Balische expeditie ontvangen, zijn zeer gunstig, de schout-bij-nacht van den Bosch is met de tijding op Soerabaya aangekomen, dat Bali Beliling door onze troepen is ingenomen. Het verlies van onze zijde is groot geweest: 18 dooden, waarvan 11 van de marine en 40 gewonden. Onder de dooden heeft men het verlies van den luit. ter zee van Hoogenhuize, kommandant van de schoener Cameleon te betreuren; onder de gekwetsten: de kapitein Haulbourg, luitenant von Hampa en de luitenants ter zee de Jong en Vreede. Kapitein Schimpf, luitenant-adjutant van der Straten en sergeant Westenberg moeten zich bijzonder onderscheiden hebben. Bij het innemen van het fort heeft men 30 stukken stukken en 2 vaandels vermeersterd. Onze troepen moeten zich dapper gedragen hebben, dit was ook niet te verwonderen, daar de beste geest bij dezelve bestond.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIS, 23 Sept. Z. M. de Koning is gisteren alhier teruggekomen, heeft vervolgens den ministerraad bijgewoond, en daarop de werkzaamheden in oogenschouw genomen, waarmede men zich op de paleizen du Louvre

en der Tuilleries onledig houdt. Omstreeks vijf uren Z. M. naar St. Cloud vertrokken.

Men zegt, dat het huwelijks-contract van den hertog de Montpensier met de Infante van Spanje ettelijke wijzigingen heeft moeten ondergaan ten gevolge van eene gebeurtenis, waarover men zich sinds eenige dagen veel heeft verontrust. Men wilde namelijk weten, dat Maria Christina eene aanzienlijke som gelds verloren had in een bankiershuis te Parijs, waarvan zij naamloos vennoot was; men ziede zelfs, dat die som verscheidene millioenen bedroeg, en een gedeelte uitmaakte van de bruidschat van prinses Luisa Fernanda.

Laatstleden dingsdag was te Parijs ter beurze het gerucht in omloop, dat Z. M. Lodewijk Philips, ten gevolge van den gehouden kabinetraad, den hertog de Broglie den volgenden dag naar het hof van Londen zou afzenden met eene belangrijke dépêche, bevattende namelijk de volstrekte afstand des Konings van alle eventueele regten op de Spaansche kroon, die later uit het huwelijk des hertogs de Montpensier zouden kunnen voortvloeijen.

Aanstaanden Zaterdag, den 26 dezer, zal de Hertog de Montpensier de reis naar Madrid aannemen. De Prins zal vergezeld worden van 's Konings adjudant, den Baron Athalin, en van zijnen adjudant, den Kolonel Thierry, en verder gevolg, den weg nemende over Tours, Angoulême en Bourdeaux. Den 28 zal Z. K. H. van daar naar Bayonne reizen. De Fransche gezant aan het hof van Madrid, de Graaf Bresson, en twee Grandes van Spanje, zullen den Prins te Irun afwachten.

Een onzer dagbladen zegt, dat er, eenige dagen voor den 27 Augustus, nieuwe mededeelingen van wege het kabinet der Tuilleries aan den Graaf de Montemolin zijn gedaan; men bood den Prins de hand van Isabella aan, doch legde hem tevens dezelfde voorwaarden op, als welke Don Francisco d'Assisi heeft aangenomen, namelijk: de hand van Dona Luisa voor den Hertog de Montpensier, en den titel van echtgenoot der Koningin voor hem. Het dagblad voegt er bij, dat de Graaf de Montemolin de hem gedane aanbiedingen met nadruk van de hand gewezen, en van dien dag af aan, het plan gevormd had om te ontvlugten.

Dit verhaal berust op waarheid, zegt de *Gazette de France*, maar het is nog volledig; men heeft den Prins niet alleen aangeboden, echtgenoot der koningin te zijn, maar men eischte van hem, dat hij eene verklaring zou afleggen, waarbij hij van alle regten op den troon van Spanje afstand deed, en dat hij zou erkennen, dat zijn vader eene aanspraak had voorgegeven, die geheel en al ongegrond was geweest.

De prins was, gelijk zich denken laat, over dit voorstel geheel verontwaardigd, waarbij men hem wilde noodzaken, zijnen vader en alle helden van het koninklijk leger voor schuldig te erkennen, als hebbende zij, gedurende tien jaren, Spanje in rep en roer gebragt en voor eene onregtvaardige zaak stroomen burgerbloeds vergoten.

Men verneemt, dat de zegelbewaarder van het parket te Bourges bevel gegeven heeft om aangaande de ontvlugting van den graaf, een geregteijk onderzoek in te stellen.

Het Engelsch dagblad *the Daily News* bevat het volgende aangaande nieuwe verwickelingen, welke het teeken schijnen geweest te moeten zijn tot de onvlugting der Graven de Montemolin. Na gezegd te hebben, dat Frankrijk al het mogelijke zal aanwenden, om den burgeroorlog te dempen, welken de Carlisten welligt in Spanje zouden kunnen doen ontstaan, voegt dat dagblad er bij:

Overigens zal Frankrijk alleen in deze onderneming handelen. Lodewijk Philips heeft het viervoudig tractaat verbroken; of liever gezegd, hij heeft het verbeurd verklaard ten voordeele zijner familie, zoodat Engeland elken nieuwen strijd tusschen de Carlisten en de Christinos met onverschilligheid zal aanzien, en zonder daaraan deel te nemen; en deze volstreckte onzijdigheid van Engeland zou den Carlisten tot groot voordeel kunnen verstreken."

Wat er ook moge gebeuren, zoo gaat de *Daily News* voort, Lodewijk Philips heeft zich, zoo voor zich als voor zijne nazaten, in het Schiereiland overvloedig werk verschaft, en zulks voor minstens twintig jaren. Met 100,000 man, die onmisbaar zijn, om aan Spanje dezelfde weldaden te verzekeren, zal het Huis van Orleans volstreckt niet in staat zijn, aan de algemeene vijandige gezindheid weerstand te bieden, die het in Europa tegen zich heeft opgewekt. De Napoleon des vredes heeft juist dezelfde fout begaan als de Napoleon des oorlogs. Is het niet zonderling, dat hetzelfde lokaas, de kroon van Spanje, die beide groote mannen heeft bekoord en verschaft?"

De *Siecle* zegt, dat de baron Renaudon, prefect van het departement du Cher, van zijne bediening is ontheven.

MADRID, 18 September. De Fransche gezant heeft gisteren dépêches van zijn hof ontvangen, waarbij hem wordt gemeld, dat de Hertog de Montpensier de dotatie niet zal aannemen, die aan de Infante moogt worden toegekend. Dit besluit van den Prins zal weldra officieel worden bekend gemaakt.

Men verzekert meer dan ooit, dat H. M. eene lijst heeft doen opmaken van veroordeelden om staatsmisdaden, op wien de te verleenen amnestie zal worden toegepast.

— De *Fomento* bevestigt de tijding van het verslaan van eene bende Carlisten nabij Seu d'Urgell, waarbij deze grootendeels krijgsgevangen zijn gemaakt. Nog meerdere pogingen der Carlisten moeten verijdeld zijn. Uit Andalusië, Valencië en Arragon verneemt men overigens geruststellende tijdingen.

— Het manifest, door Don Enrico dezer dagen aan de Cortes tegen het huwelijk des hertogs de Montpensier met de infante Isabella, ingezonden, is gedagteekend uit Gent, 9 September. Deze protestatie dient hoofdzakelijk voor het geval, dat de afstammelingen van het huis van Orleans, die uit dit huwelijk der infante Luisa kunnen geboren worden, eenig regt op den troon van Spanje mogten willen doen gelden.

De Infant wil zijne klage inleveren noch aan het volk, noch aan het kabinet. Hij beklagt zich over zijne onrechtmatige verbanning en over de harde handelwijze, waaraan hij is blootgesteld geweest. Zeer minzaam werd hij echter door den Koning der Franschen ontvangen. Toen werd het hem duidelijk, dat men niet in hem den vermete strafte, die het eens had durven wagen, naar de hand der Koningin te dingen, maar dat men hem verweet, dat hij in dat voornemen niet had volhard, dat hij zich niet door mannen van invloed had omgeven en dat hij zijnen eisch niet aan eenige voorwaarden onderworpen had. Daarop was hij naar Belgie vertrokken, alwaar hij als ambteloos burger leefde. Eenmaal, zegt de Infant, zal hem eene schitterende voldoening geschonken worden voor het onrecht, dat hem is aangedaan. De tijding van het huwelijk der Koningin met zijn geliefden broeder vervult geheel den wensch, dien hij onophoudelijk gekoesterd heeft; het tweede huwelijk beschouwt hij echter in strijd met een bepaling van de constitutie van 1845.

»Zie hier wat mij na aan het harte ligt, zoo besluit de Infant, zie hier mijn regt, (een regt, waarvan ik veel minder gebruik maak, met inachtning van familiebelangen, dan om moeilijke vraagstukken te ontwijken en welligt nieuwe successie-oorlogen te voorkomen, die zoo noodlottig zijn voor het vaderland), dat ik protesteer tegen alle aanspraak op den troon van Spanje, die aan de kinderen des Hertogs de Montpensier kon worden verleend, indien hij met de Infante in het huwelijk moeg treden. De afstand, die door het Huis van Orleans, bij het tractaat van Utrecht is gedaan, zou vooraf alle zoodanige aanspraken nul en van geene waarde maken, welke daaraan toegestaan of toegevoegd zouden kunnen worden. En daar mijne familie hierdoor het meest zou te lijden hebben, zoo protesteer ik voor de Cortes tegen elk nadeel, hetwelk zou kunnen ontstaan uit hetgeen thans voorvalt of nog zal geschieden.»

»Ik leg eerbiedig dit protest aan de Kamer der afgevaardigden over, opdat de Cortes maatregelen zouden kunnen nemen, ten einde de regten van elk lid der familie van het Spaansche stamhuis te regelen en te beschermen. Zij hebben bij die regten een onwedersprekelijk belang; omdat daarmede in verband staat de openbare rust en bovenal de onafhankelijkheid dezer natie, welke ik, in welke omstandigheden ik mij ook bevinde, altijd uit den grond mijns harten zal liefhebben, gelijk zij door ieder regtgeaard Spanjaard, zonder onderscheid van gevoelens of partijen, wordt bemind.»

(get.) ENRICO-MARIA DE BOURDON.

Vroeger hebben de dagbladen gezegd, dat de heer Castro y Oroca geweigerd had, voorlezing te houden van het manifest van Don Enrico. Dit is onjuist. Het manifest is terstond aan de Cortes voorgelezen, doch de leden werden aangemaand, zich van alle discussien over dit onderwerp te onthouden.

CADIX, 15 Sept. De komst van een Engelsch eskader in onze haven, heeft aanleiding gegeven tot duizenderlei ongunstige geruchten, die heden echter door de volgende daadzaken worden gelogenstraft: Gisteren middag heeft de vice-admiraal Parker, vergezeld van den commodore en alle bevelhebbers der oorlogschepen, aan onzen commandant-generaal een bezoek gebragt, wien hij op eene hartelijke wijze geluk wenschte met het gelukkig aanzien, dat de aangelegenheden van Spanje thans verkregen. Des avonds, hebben alle officieren van het eskader zich naar den schouwburg begeven. De geheele generale staf bevond zich in de loge van den commandant-generaal.

Heden ten een uur heeft onze commandant zijn bezoek gebragt aan den vice-admiraal, aan boord van het schip *Ibernia*, alwaar hem een dejeuné werd aangeboden. De admiraal bragt eene toast uit op de Koningin van Spanje en op haar gelukkig huwelijk, en gaf te kennen, dat, 'ngeval de oorlog noodzakelijk moeg worden, hij hoopte, dat de beide natien dan te zamen zouden oorlogen. Ten drie ure verwijderde zich onze commandant en werd met 15 salutschoten begroet. De Engelsche officieren zijn alle aan wal geweest en men heeft opgemerkt, dat tusschen hen en de bewoners van Cadix de volmaakste verstandhouding heerscht. Het eskader zal, naar men verzekert, den 17 of 18 vertrekken.

ENGELAND.

LONDEN, 23 Sept. Laatstleden Zondag zijn in alle katholieke kerken van Londen openbare gebeden gedaan, om den Hemel te smeeken, den geesel van hongersnood, die Ierland bedreigt, van dat ongelukkig land af te wenden.

— Eindelijk heeft, volgens de *Standard*, de onzerheid opgehouden, over de rigting welke de Graaf de Montemolin genomen heeft: De Generaal Cabrera, zegt dat blad, is Vrijdag avond te Londen aangekomen, en de Graaf de Montemolin, die des Zaturdags werd verwacht, is des Zondags morgens gearriveerd. De Graaf heeft, van het oogenblik van zijn komst af, het volstrekt incognito bewaard en heeft zich zelf niet doen kennen aan diegenen, welke hem het meest zijn toegedaan. De Generaal Cabrera heeft eene zamenkomst gehad met den gezant van eene Europeesche mogendheid. Men zegt, dat eene nieuwe proclamatie, die door den Prins zal worden afgekondigd, doch die het licht nog niet heeft gezien, de grootste heethoofden zijner partij grootelijks heeft te leur gesteld, die de voorstellen aan Espartero, als een blijk van beginselloosheid beschouwen. Men is het niet eens, welke verstandhouding en tusschen den Graaf en Espartero heerscht.

De berigten van Ierland, op heden ontvangen, luiden niet zoo treurig als die der laatst verloopene dagen. De dagbladen houden zich met een troostrijker onderwerp bezig dan met de beschrijving van de armoede der ongelukkige bevolking van Ierland, namelijk met de maatregelen, die overal genomen worden, om dat leed te verzachten. In de baroniale zittingen heeft men bepaald, dat in onderscheidene distrikten sloopstimmerwerpen zullen worden opgerigt, alwaar de werklieden, wel is waar, een gering salaris zullen genieten, doch waardoor zij zich bevrijd zullen zien van de vrees om met hunne huisgezinnen van honger te sterven. Te gelijktijd zullen nuttige werken worden ondernomen, nieuwe wegen, bruggen zullen aangelegd en nieuwe kanalen gegraven worden; dit alles zal de bronnen van de welvaart des lands vermeerderen, het vertier aanwakken en de hulpmiddelen, welke Ierland bezit, meer en meer ontwikkelen. Het is te hopen, dat deze maatregelen toereikend zullen zijn om den vreeselijken nood, die de ongelukkige Ieren bedreigt, van hen af te weren.

Berigten uit Calcutta loopen tot den 7 Augustus. Het gerucht werd toen aldaar verspreid, dat de Engelschen zich gereed maakten, eindelijk het eiland Chusan te ontruimen.

Men verneemt niets nieuws uit Scinde, dan dat de cholera daar nog blijft woeden. Men herinnert zich ongetwijfeld, dat een der laatste posten uit Indië de tijding had aangebragt, dat een Perzisch gezant te Cabul was aangekomen, met last om met den Emir Dost-Mohammed een offensief traktaat tegen Engelsch-Indië te sluiten. Volgens het dagblad van Delhi dd. 7 Mei, zou die gezant van Cabul zijn terug gezonden met een brief, waarin dat hof zijn leedwezen te kennen geeft, dat het, ondanks zijn goeden wil, niets mag ondernemen, tenzij het wordt aangevallen. Het hof zou desniettegenstaande aan Perzië, de ondersteuning der Afghans hebben toegezegd, ingeval het een inval in Engelsch-Indië wilde doen en er in zou toestemmen, de oorlogskosten te betalen; twee voorwaarden, welke het den Shach onmogelijk is, te vervullen.

DUITSCHLAND.

BERLIN, 23 September. Een onzer bladen schetst den toestand van Gallicië zeer donker af en zegt, dat dat land op het punt is van op nieuw in opstand te geraken, met dit onderscheid alleen, dat het thans niet meer de edellieden, maar de boeren zouden zijn, die de oproerzaam zullen planten. Volgens dat dagblad zijn de boeren volstrekt niet tevreden met de inwillingen, die hun door het bestuur zijn gedaan; zij eischen de geheele afschaffing der loondiensten en het regt, om te koopen en te verkoopen, even als de landbouwers van alle landen, alwaar de lijfgeenschap niet meer bestaat. Het dagblad wil weten, dat de Gallicische boeren een geheel plan van opstand onderling hebben beraamd; echter twijfelt het niet, of het kabinet van Weenen zal dien oproerigen geest gemakkelijk bedwingen, ofschoon dit doel niet zal kunnen worden bereikt, dan na het doen van beduidende opofferingen. Deze verschillende berigten vereischen echter nog nadere bevestiging.

— Even in het oog vallend als de verschijnselen zijn, die ter beoordeeling dienen kunnen van de beweging, waardoor de van de ware Kerk afgescheidene secten naar den afgrond des ongeloofs worden weggesleept, even smartelijk valt het vaak de godslasterende taal te moeten vernemen, welke niet zelden tegen de heiligste leerstellingen van het christelijk geloof wordt gevoerd. Soms echter is die taal zoo grof, en ademt zulk eene afschuwelijke minachting van het godsdienstig gevoel, dat de pen weigert, die over te nemen. Zoo predikte de Rongiaansche apostaat Brauner voor eenige dagen alhier over de *erfzonde* en over het heilig werk der ver-

lossing op zulk eene godslasterende wijze, dat het alles te boven ging, wat eene helsche verbeelding in staat is, uit te denken.

Die goddelooze uitweiding tegen een der grondlagen van het christelijk geloof heeft allier de eer genoten van door den druk verspreid te worden, en het dagblad van Voss heeft aan dat pamflet den grootsten lof toegekend. Het Pruisisch gouvernement laat zich voorstaan, dat het met eene volmaakte onpartijdigheid zorg draagt voor het behoud des vredes tusschen de verschillende belijdenissen, wanneer het de openbaarmaking verbiedt van de schriften, die de voortreffelijkheid van het Katholicisme prediken. Maar voor het hatelijke twistgeschrijf der Rongianen bestaat er geene eensuur!

Overigens wordt de toestand der zoogenaamde Duitsch-Katholijken van dag tot dag ongunstiger. Ronge ondergaat op dit oogenblik zijne vier weken gevangenisstraf, waartoe hij, gelijk men weet, veroordeeld was, en de predikant van Berlijn ziet zich ook in een regterlijk onderzoek betrokken. Czernski tracht zich buiten 'slands rust en levensonderhoud te verschaffen, hetwelk hem te Schneide-mühl geweigerd werd. Men ziet niets dan scheuringen en oneenigheid onder de verschillende secten, en die geest van vijandschap, onrust en verbittering heeft zoozeer toegenomen, dat hij niet meer kan bedwongen worden.

WEENEN, 15 Sept. Het schijnt zeker, dat ons gouvernement voornemens is, eene nieuwe leening te sluiten; sommigen zeggen, dat zij 40 miljoen thalers zal bedragen, anderen, dat zij die som zal overtreffen. Men is het niet meerder eens aangaande de hoeveelheden van de te bedingen rente.

Onze hoofdstad is sinds lang ter prooi aan eene financiële crisis, die op de ongunstigste wijze op den handel terugwerkt. Om aan dien hagchelijken toestand een einde te maken, heeft de keizerlijke bank besloten, aan den handel een voorschot van 5 millioen fl. te doen. Dit besluit heeft in de fondsen en spoorweg-actiën eene rijzing te weeg gebragt.

— Wij zijn in staat, aangaande den persoon van Don Francisco d'Assisi, eenige bijzonderheden mede te deelen, die dezen jeugdigen Vorst in een zeer gunstig daglicht plaatsen. Men weet, dat hij gedurende de regering van Espartero, langen tijd zijn verblijf alhier gehouden heeft, onder den naam van Graaf de Moratella, en men zeide, dat dit verblijf eene poging ten doel had, om eene toenadering tusschen de beide havens te bewerken. Spanje is nog niet bij ons hof vertegenwoordigd; de Prins bezocht alleen de gezanten van Frankrijk en Engeland, en legde nooit een bezoek af bij den Prins von Metternich; hij nam altijd het strengst incognito fraacht. Gedurende den tijd van zijn verblijf heeft hij de merkwaardigheden dezer residentie veelvuldig bezigtigd. De beoefening der Engelsche taal was zijne geliefkoosde bezigheid, en zijn leermeester, die werkelijk niet vermoedde, dat zijn leerling een Infant van Spanje was, kon zijnen ijver en zijn talent tot het aanleeren van vreemde talen, alsmede zijne buitengemeene goedhartigheid, niet genoeg prijzen.

FRANKFORT, 18 Sept. De Bondsvergadering heeft gisteren een belangrijk besluit genomen aangaande de Holsteinsche kwestie, welke alle gemoederen in geheel Duitschland zoozeer in beweging brengt. Men herinnert zich, dat de Koning van Denemarken, in zijn open brief van den 8 Julij dezer jaars, een onherroepelijk regt van opvolging in het hertogdom Sleeswijk heeft willen vaststellen ten gunste van de Deensche kroon, zonder zich echter even bepaaldelijk uit te drukken aangaande het hertogdom Holstein. Nu hebben Frankrijk en Engeland, bij tractaat van Stockholm, den 3 Junij 1720, het ongestoord bezit van het hertogdom Sleeswijk aan de Deensche kroon gewaarborgd. Wat het hertogdom Holstein betreft, dit behoort tot het Duitsch-Verbond en kan geen onverdeeld eigendom van de kroon van Denemarken uitmaken. De Staten van dat hertogdom hebben eene klage bij de Bondsvergadering ingediend, tegen den open brief des Konings van Denemarken, waarop onderscheidene Staten van Duitschland een levendige overeenstemming van gevoelens en luide demonstraties hebben aan den dag gelegd.

De Bondsvergadering, die met den opregten wensch bezielde is, om de gemoederen tot bedaren te brengen, heeft uit een gevoel van regtvaardigheid en gematigdheid, de schaal tot geene der beide zijden willen doen overslaan; zij heeft de bevoegdheid en de regten van Duitschland in deze aangelegenheid, zich voor de toekomst willen voorbehouden, en derhalve over de zaak der erfopvolging in het hertogdom Holstein haar oordeel vooraf niet willen uithangen. Ofschoon de Bondsvergadering alzoo de klage van de Staten van Holstein ter zijde stelt, geeft zij tevens aan den Koning van Denemarken te verstaan, dat het betamelijk is, zijne petitiën aan te nemen en te eerbiedigen.

De meeste Staten hebben zich volijverig getoond om het besluit der Bondsvergadering goed te stemmen. De hoven van Baden, Beieren, Oldenburg en Schwarzburg, die bij de erfopvolging van Holstein betrokken

